

ȘCOLILE DIN SATELE PISCANI ȘI NEGRENI, JUDEȚUL ARGEȘ, ÎNTRE ANII 1838 - 1864

TEODOR DINA

Din documentele referitoare la satele Piscani, Negreni și Dârmănești, județul Argeș, păstrate în arhive și biblioteci, în colecții speciale, se constată că încă din prima jumătate a secolului al XVI-lea existau aici știutori de carte, în afară de preoții și diaconii celor trei biserici.

Cei mai mulți dintre ei, de bună seamă boieri și fii de boieri, luau parte ca măriți sau ca hotarnici la „alegeri” de moșii, calitate în care știința de carte era absolut necesară, căci la stabilirea hotarelor, pe lângă faptul că trebuiau să posede noțiuni de aritmetică și geometrie, trebuiau să citească și zăpisele prezentate de părți.

Unii dintre acești știutori de carte vor ajunge logofeți de cancelarie pe lângă anumite instituții, unele chiar la nivel central, cum a fost cazul lui Vâlcu din Dârmănești și Dumitru logofăt din Piscani¹, alții cum a fost Vlaicu logofăt din Piscani și fratele său Mihnea pârcălab, vor urca una câte una treptele ierarhiei dregătorești în cadrul aparatului de Stat feudal, primul îndeplinind inițial atribuții de clucer² mai apoi mare logofăt, șeful cancelariei domnești, în timpul domniilor lui Vlad Vintilă (1532-1535) și Radu Paisie (1535-1545), iar secundul fiind stolnic și mai târziu pârcălab³.

Mihnea pârcălab din Piscani, deși ocupa o dregătorie mai modestă decât fratele său Vlaicu mare logofăt, are un rol important în sânul clasei din care făcea parte, fiind trimis, de pildă, de către domnitorul Pătrașcu cel Bun (1554-1557) în calitate de „credincios boier” să cerceteze hotarele unei moșii ce fusese „cotropită” de către moșnenii din satul Aref, județul Argeș, pentru ca moșia în cauză să fie întărită de domnitor boierului Radu Furcă din Golești, sprijinitor al domniei⁴.

Fiii lui Mihnea pârcălab din Piscani, Vlaicu (cel mic) și Mihnea, vor ajunge, asemenea, dregători domnești, primul logofăt al doilea, iar secundul, postelnic, vâtaf și armaș⁵.

¹ Documente privind istoria României, B, (în continuare DIR B.) Țara Românească, secolul al XVI-lea, vol. III, p. 13.

² Boier în ale cărui atribuții intra aprovizionarea Curții Domnești cu cele necesare, în special produse agro-alimentare.

³ DIR B., sec. XVI., vol. II., p. 115-118.

⁴ DIR B., sec. XVI., vol. III, p. 43. Radu Ștefan Vergatti, *Boierii argeșeni și Cetatea Poienari între mijlocul secolului al XV-lea și primele decenii ale secolului al XVI-lea*, în „Argessis. Studii și Comunicări”, Muzeul Județean Argeș, IX, 2000, p. 157.

⁵ Boier de rang inferior în ale cărui atribuții intra paza închisorilor domnești.

De asemenea, Necula logofăt din Dârmănești este frecvent menționat în documentele emise de cancelaria lui Matei Basarab (1632-1654) ca scriitor și martor la hotărnicirea unor moșii⁶.

Fără îndoială, că în afara celor menționați vor mai fi fost și alți știutori de carte, cu sau fără atribuții în aparatul de stat, de pildă, Arsenie slugerul din Piscani, menționat în documentul din 3 aprilie 1638, sau Matei logofătul Piscanul și fii săi, Radu căpitanul și Ion (Ioanichie) ajuns stareț al mănăstirii Câmpulung⁷.

Începând cu secolul al XVIII-lea, știutorii de carte se înmulțesc în Piscani și Negreni, mulți chiar din rândul moșnenilor, figura cea mai reprezentativă fiind Pătru Piscanul, exponentul lor în judecăți pentru „alegerea” hotarelor moșiei.

Un rol important au, spre sfârșitul secolului al XVIII-lea, frații Ciupăgești din Negreni (Bănică, Scarlat, Dumitrache, Matei și Ioniță) doi dintre ei cu atribuții de căpitani, care timp de peste două decenii se judecă până la Înalțul Divan pentru integritatea moșiei de la Tămășești, cui Anghel Polcovnicul „Negreanu”⁸.

Alți și alți știutori de carte apar în satele noastre pe măsură ce înaintăm în timp. Acești modești scriitori de zapise, viitori logofeți, își dobândeau învățătura scrisului și cititului mai întâi în familie sau de la preoții și dascălii bisericilor, iar mai târziu, când promovau în funcții, și-o completau pe lângă diferite instituții, prin lungi „ani de ucenicie”.

Cum în fiecare oraș reședință de județ exista deja câte o școală publică pentru copii doritori de învățatură, fie din oraș, fie din satele limitrofe⁹, afluența acestora din urmă se face tot mai simțită, mai ales în Muscel unde funcționau școli (cu mult înainte de deschiderea lor din inițiativa statului, în 1838) la Micești, Bălilești, Rucăr, Nămăiești, Schitul Mărculești etc. preoții, dascălii și grămaticii care învățau pe copii, fără plată, fiind scutiți de unele obligații către stat¹⁰.

Este probabil ca unii dintre fiii de țărani din Piscani și Negreni să fi urmat, înainte de organizarea învățământului la sate, în 1838, la școlile din aceste sate, sau la școala Domnescă din Câmpulung.

La 14 ianuarie 1838 Vornicia din Lăuntru a Țării Românești a transmis către toate ocârmuirile județelor porunca de a se organiza școli la sate, conform art. 8 din Regulamentul Organic¹¹.

Școlile sătenești urmau a funcționa de la 1 ianuarie până la 31 martie, iar învățătorii se recrutau din rândul preoților sau cântăreților bisericești.

Școlile din satele Piscani, Negreni și Dârmănești județul Argeș, au fost înființate la începutul anului 1839. Din lista cu școlile deschise în județul Muscel, la 2

⁶ *Catalogul documentelor Țării Românești din Arhivele Statului*, Editura Academiei Române, București, 1981, vol. IV. doc. 219, 366, 861, 886.

⁷ Ștefan Grecianu, *Genealogiile documentate ale familiilor boierești*, București, 1913, vol. I. p. 34.

⁸ Arhivele Naționale Centrale (În continuare A. N. C.) manuscrisul nr. 683: *Condica de moșii a vistierului Ștefan Belu*, 1817.

⁹ Școala Domnescă din Câmpulung a fost înființată prin hrisovul dat de domnitorul Antonie vodă din Popești la 10 mai 1669.

¹⁰ Ion Sucu, Ion N. Popescu și Petre I. Tomescu, *Monografia comunei Mioarele*, Editura Literară, București, 1976, p. 165.

¹¹ Nicolae P. Leonăchescu, *Contribuții la istoria școlii din satul Stroești - Argeș*, în „Argessis, Studii și comunicări”, Muzeele Județean Argeș, IX, 2000, p. 574.

aprilie 1839 se constată că școala din Piscani era deja funcțională, având la învățătură 16 școlari¹².

Asemenea, erau deschise școlile din satele Negreni, cu 8 școlari, cea din Tamașești (Dărmănești) cu 25 de școlari și cea din Valea Nandri cu 23 de școlari¹³.

Primii învățători ai școlilor din satele Piscani și Negreni au fost dascălii bisericilor: „Ion sin Nicolae, 38 ani, român, dascăl“ la cea din satul Piscani, și „Dinu popii Gherasim, 50 ani, cântăreț“, la cea din satul Negreni¹⁴.

Dascălii erau plătiți de părinții copiilor, primind „osebit de cele două kile de făină (porumb din magazia de rezervă a satului, n. ns.) și câte doi lei de la fiecare enoriaș săten, plătindu-i-se unul la Sf. Gheorghe, iar celălalt la Sf. Dumitru“¹⁵.

Programul de învățământ în școlile sătești era următorul:

Clasa I-a: „silabisirea și citirea după table lancasteriene, rugăciunile ce se cuprind în 16 table, scrierea și însemnarea numerelor aritmetice.

Clasa a II-a: citire pe extras din sf. scriptură, în 22 de table, pe prescurtate de pe Vechiul și Noul Testament, scriere după model și după „spunere“ (dictare, n. ns.) din aritmetică adunarea și scăderea numerelor, cuprinse între 14 table.

Clasa a III-a: citire cu înțelegere pe Noul Testament și alte cărți religioase și morale, scrierea după model și după supunere, din aritmetică cele patru lucrări simple, precum și cunoștințe uzuale aplicate la plugărie“¹⁶.

Examenele de sfârșit de an școlar aveau loc în luna aprilie, în fața autorităților sătești, a preoților și a sătenilor. Cu acest prilej se evidențiau școlarii silitori și se împărțeau premii atât școlarilor silitori cât și învățătorilor¹⁷.

Deși pregătirea candidaților de învățători, de către Școala Normală din Câmpulung, a început încă din toamna anului 1838, satele Piscani și Negreni au trimis candidații abia la începutul lunii mai 1842.

Alegerea candidaților s-a făcut cu multă dificultate deoarece, „mulți țârcovnici au refuzat a fi candidați“, sătenii găsind alți tineri dornici de învățătură, dar aceștia erau clăcași pe moșii boierești având obligații față de stăpânii de moșii.

Din satul Piscani a fost ales candidat de învățător Ștefan Piscăneanu, fiu de cântăreț bisericesc, în vârstă de 18 ani. El era se pare, fiul dascălului Nică, primul învățător al școlii la deschiderea ei în 1839, și a fost înscris la Școala Normală din Câmpulung, la 6 mai 1842.

Candidatul ales de locuitorii satului Negreni, Vasile Constantin, (Din popa Vasile) era fiul preotului Vasile Negreanu, în vârstă de numai 16 ani, înscris la Școala Normală la 7 mai 1842¹⁸.

Inițial școlile deschise în satele Piscani și Negreni au funcționat în casele dascălilor, sau în Casele de Sfat (primării).

¹² A. n. C. Vornicia din Lăuntru, dos. 5390 I B / 1838, fila 170-173.

¹³ Spiridon Cristoccea, *Contribuții la cunoașterea învățământului public sătesc în județul Muscel, între anii 1838 și 1848*, în „Studii și Comunicări, Muzeul Pitești“, V, 1980, p. 276-302.

¹⁴ A. N. C. Catagrafii, Muscel, nr. 55, fila 117-119.

¹⁵ Idem, Vornicia..... dos. 5390 I A / 1838, fila 2.

¹⁶ Idem, Ministerul Instrucțiunii Publice, dos. 1478/1848, fila 8.

¹⁷ Ion Șucu și colaboratorii, *op. cit.*, p. 172.

¹⁸ A. N. C. Ministerul Cultelor și Învățământului Public, dos. 3392/1840, fila 197.

Localul școlii din Piscani era „săvârșit” în anul 1841, din gard de nulele lipite cu pământ, având dimensiunile: 5,1 stânjeni lungime și 3,2 stânjeni lățime. Avea două camere și învățătorul locuia departe de școală¹⁹.

Școala din satul Negreni încă nu era „săvârșită” în anul 1841, „din pricină că n-au avut meșteri fierari pentru lucrul semicercurilor”. Localul era construit tot din gard de nulele lipite cu pământ, era încăpător, și avea dimensiunile: 5,2 stânjeni lungime și 3,7 stânjeni lățime. Avea două camere și învățătorul locuia departe de școală²⁰.

Mobilierul școlii din Piscani era format din 2 bănci, 5 semicercuri, o tablă, 1 scaune și o masă care ținea loc de catedră.

Școala de la Negreni avea 3 bănci, 6 semicercuri, 1 scaun și o masă. Erau deteriorate 5 bănci și 4 semicercuri²¹.

În ce privește frecvența școlarilor, din documente rezultă că chiar de la deschiderea ei școala din Piscani avea înscriși 16 copii.

Școala din Negreni avea înscriși 8 copii, evident ai unor părinți cu posibilități materiale și cu dorința de a-și da copii la învățătură²².

La 9 mai 1842 școala din Piscani era frecventată de 16 școlari, iar cea din Negreni de 13 școlari. Ambele școli, ca de altfel, toate școlile de pe Valea Râului Doamnei, erau sub controlul revizorului școlar Domnescu Nicolae din Domnești²³.

La 16 februarie 1844 în satul Piscani erau 50 de familii cu copii înscriși la școală, iar în satul Negreni 67 de familii²⁴.

Peste doi ani, 1846, numărul familiilor cu copii la școală era în Negreni aproape identic, în satul Piscani fiind doar 48 de familii.

Învățământul în satele Piscani și Negreni ca în alte zone rurale ale Țării, a trecut și el prin „chinurile facerii”, cel puțin în prima perioadă a dezvoltării sale, ca și mai târziu, de altfel, urmând aceeași „Via Dolorosa” ca orice obiectiv nou în viața socială a obștei.

Învățătorul având de luptat nu numai cu arendașii abuzivi ai celor trei moșii de pe raza localității, ci și cu mentalitatea unor părinți care nu voiau să-și trimită copii la școală folosindu-i la treburile lor gospodărești²⁵.

Semnificativ este în acest sens raportul cârmuirii de Muscel către Departamentul Treburilor din Lăuntru, din 14 martie 1847, din care reținem:

¹⁹ Localul școlii din Piscani era vis-a-vis de casa Nicolescu, unde este acum casa și gospodăria familiei Teodora și Gh. Strâmbu.

²⁰ A. N. C. Vornicia..... dos. 1778/1844, fila 5-12.

²¹ Spiridon Cristoce, *loc. cit.*, p. 280-282.

²² *Ibidem*, p. 279.

²³ *Ibidem*, p. 283.

²⁴ A. N. C. Vornicia..... dos. 1178/1844, fila 4-5.

Notă: În semicercuri intra monitorul (școlarul șef !) cu elevii care repetau ce le spunea el în timpul orei, cf. Nicolae P. Leonăchescu, *op. cit.* p. 575.

²⁵ Cultura prin știința de carte la Piscani a avut de-a lungul timpului o slabă aderență în rândul celor mai mulți locuitori, fie ei moșneni sau clăcași. Până prin anii '50 ai secolului abia trecut, mai erau părinți care obiectau cu înșeninare: „ce-i trebuie băiatului carte, ce se face popă!” Autorul acestui modest articol a fost și el o victimă a unor astfel de mentalități retrograde, trebuind să-și completeze cu greu „cultura” abia la maturitate. Și dacă acest lucru se întâmpla în plin secolul XX, nu ne mai mirăm de mentalitatea unora dintre piscăneni acum 160 de ani !

„Se alătură pe lângă aceasta, în copie, raportul profesorului Școlii Normale din Câmpulung, cu nr. 92, făcându-se cunoscut și din partea Cărmuirii că arătarea profesorului este adevărată, căci după toate mijloacele și silințele ce s-au întrebuițat, nu s-a putut cu nici un chip să se dumirească lăcuiitorii cu desăvârșire a-și lăsa copii la învățătură, ce dintr-un sat unde se află 30 de copii buni de învățătură, de-abia merg câte încă șase la școala de bunăvoință ce au părinții lor (.....) întrebuițându-i la casnicile lor trebuințe”²⁶

În primăvara anului 1847 (înainte de 27 mai) școala din satul Negreni a fost închisă prin abandonarea ei de către candidatul Vasile Constantin (Din Popa) care, împreună cu candidatul școlii din Dârmănești, Nicolae Vasile „s-au făcut nevăzuți atât de la Școala Normală, cât și din satele lor“ (.....) lepădându-se de însărcinarea de învățători, pentru a intra pe la proprietari și arendași ca epistazi”.

Cele 20 de parale de fiecare familie cu copii la școală au fost plătite de către părinții din Negreni, până la închiderea școlilor, în octombrie 1848, în speranța că Școala Școlilor Naționale va da statului un alt învățător²⁷.

Școala din Piscani a avut înscriși în anul 1848 un număr de 50 de copii, dar frecvența a fost sigur destul de mică, cum rezultă din rapoartele revizorului Nicolae Domnescu și a profesorului Ion Brezoianu directorul Școlii Normale din Câmpulung.

În timpul revoluției de la 1848, școala a avut un rol deosebit căci în cadrul ei s-a format generația de luptători devotați, ea sădindu-le în inimi ideea luptei de eliberare socială și națională.

În fostul județ Muscel, popularizarea ideilor noii Constituții era concentrată în sfera de activitate a lui Ion Brezoianu, profesorul Școlii Normale din Câmpulung.

Lui i se adresează Ministerul Instrucțiunii din Guvernul Provizoriu prin circulara nr. 2395/1848, spre a aduna întâi pe toți candidații de învățători în vederea organizării școlilor de la sate „după dorința nației“ deoarece „instrucția publică este una dintre cele mai serioase ocupații ale noului guvern”²⁸.

Circulara reflectă grija guvernului revoluționar de a continua lupta pentru apărarea libertăților câștigate, de a feri poporul de „demagogi și tulburători”.

Ea reflectă în același timp, încrederea pe care guvernul o punea în aceste împrejurări în oamenii școlii.

Din rapoartele învățătorilor și profesorilor, unii cu misiuni de prefecti și comisari de propagandă, cunoaștem activitatea plină de dăruire pe care aceștia o desfășurau pentru propagarea ideilor înnoitoare ale revoluției, greutatea întâmpinate în zonele în care reacțiunea era puternică.

În raportul său, prof. Radu Burdeanu comisar de propagandă în Plasa Râurile-Muscel, menționează că în misiunea ce i s-a încredințat lucrează „cu inimă de român și conștiință curată, povătuind pe fiecare și inspirând amorul către patrie”. Menționează asemenea, că în satele în care a „operat” mulți țărani nu au primit încă jurământul (pe Constituție), că sunt mulți reacționari și că nu se poate conta nici pe preoți, nici pe

²⁶ A. N. C. Vornicia dosar nr. 797/1847, I. A. fila 85.

²⁷ Spiridon Cristoccea, *loc cit.*, p. 280-282.

²⁸ Părnăuță Gheorghe și colab., *op. cit.*, p. 242.

logofeții satelor, pentru că de multe ori în loc de ajutor din partea lor, are de întâmpinat piedici serioase²⁹.

O situație deosebită au prezentat satele Piscani și Negreni, în primele zile ale lunii iulie 1848, când preoții Vasile Negreanu și fiul său Gheorghe Vasilescu-Negreniu au refuzat să officieze Te-Deum-ul pentru victoria revoluției.

Asemenea, poate tot la îndemnul lor, sătenii au refuzat (în frunte cu autoritățile) să primească armele și să primească jurământul³⁰.

Nici învățătorii celor două sate, Ștefan Piscăneanu și Constantin Vasilescu (Din Popa) nu au sprijinit pe comisarul de propagandă în nobila sa misiune.

Cel de la școala din Negreni era chiar fiul permanent. Vasile Negreanu (cel care refuzase să officieze slujba sacră pentru izbânda revoluției), epistat la moștenirea boierului Alexandru Belu, încă din 1847, când abandonase școala, iar cel de la Piscani, „fiu de cântăreț” influențat de reacțiune (sau din alte motive) a refuzat să se implice. Dealtfel, după evenimentele ulterioare anului 1848, el nu mai apare în documente.

După înăbușirea revoluției, școlile au fost închise: mai întâi cele Normale din orașele reședință de județ, apoi cele de la sate, dându-se instrucțiuni ca cei 2 lei plătiți de fiecare sătean pe an, să nu mai fie dați învățătorilor, ci să intre în Cutia Satului respectiv³¹.

Localurile de școli cu tot mobilierul trebuiau să fie sigilate cu pecetea satului pentru a se păstra până la o nouă organizare a învățământului.

Școlile orășenești s-au redeschis chiar din 1851, dar preocupări pentru redeschiderea școlilor sătești nu întâlnim decât în anul 1855. La raportul Eforiei Școalelor nr. 1409/13.12.1854, cu privire la reînființarea școlilor la sate domnitorul Barbu Știrbei a pus următoarea rezoluție: „Se vor deschide școli sătești centrale în fiecare județ unde dorința se va arăta și trebuința va dovedi”³².

S-a hotărât cu acest prilej a se înființa școli în satele mari care aveau peste 100 de familii.

În anul 1857 se aprobă redeschiderea școlilor sătești.

Prin Decretul nr. 12/11.01.1857 s-a hotărât redeschiderea unui număr la 2000 de școli comunale în Țara Românească, fixându-se și salariul învățătorilor sătești la 300 lei pe an. Fiind o sumă prea mică, în urma publicațiilor făcute de către Eforie, nu s-a găsit doritorii pentru ocuparea posturilor de învățători și atunci Eforia a decis să se înființeze inițial numai 1000 de școli, putând astfel să ofere învățătorilor săteni câte 600 de lei anual³³.

La 23 martie 1857 au fost deja numiți la școlile din Muscel 39 de candidați de învățători. Peste două luni numărul lor ajunsese la 46, iar în octombrie, același an, erau 61 de candidați.

²⁹ Pârnuță Gheorghe, *Învățători și profesori în Revoluția de la 1848*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1976, p. 127.

³⁰ *Anul 1848 în principatele Române*, vol. II, p. 397.

Notă: În anul 1848 în satul Piscani erau patru moșii: a mănăstirii Valea, a lui Alexandru Belu, a vistierului Mihai Popescu și cea a Saftci Piscanca, reminiscență a moșnenilor.

³¹ Ion Șucu, *op. cit.*, p. 172.

³² Pârnuță Gheorghe și colab., *op. cit.*, p. 181.

³³ Constantin I. Dumitrescu, *Învățământul sătesc în județul Argeș (1848 - 1864)*, în „Studii și Comunicări, Muzeul Pitești”, V, 1980, p. 303 - 310.

Examenul aspiranților la titlu de învățător a fost susținut de către candidații din cele două sate la 30 mai 1857. Fiecare candidat trebuia să urmeze la Școala Normală cel puțin 3 ani, „de la 1 aprilie până la 1 octombrie, iar de la 1 octombrie până la 1 aprilie anul datul va da lecții (la școala) din satul său”.

Pentru a da candidaților de învățători o orientare în organizarea învățământului sateesc, Procopie Constantinescu directorul Școlii Normale din Câmpulung a alcătuit o programă pentru școlile satești, „până ce Eforia va hotărî învățăturile ce trebuie să se predea în școli” având următorul conținut:

Clasa I-a.

1. Silabisirea și citirea,
2. Scrierea după model,
3. Învățătura rugăciunilor,
4. Principiuri de numerație și calcul în gând.

Clasa a II-a.

1. Citirea liberă pe diferite cărți,
2. Scrierea după model și dictare,
3. Catehismul religiei creștine,
4. Cele patru lucrări simple ale aritmeticii.

Se stabilise ca logofătul satului sau epistatul (primarul, notarul) nu aveau voie să fie învățători.

Dacă localul de școală nu era bun, până la repararea lui sau până la construirea altuia, școala se deschidea în Casa Sfatului (primărie) sau la candidat acasă, dacă avea condiții.

Redeschiderea școlilor satești în anul 1857 a influențat pozitiv și satele Piscani și Negreni. Având învățător, școala din satul Negreni a fost redeschisă în toamna anului 1857, pentru școlarii din ambele sate.

Învățătorul Constantin Vasilescu (Din Popa) fiind menționat în cea de a doua serie de candidați examinați de către comisia formată din Procopie Constantinescu, profesorul Școlii Normale, Mihai Rucăreanu, președintele comitetului de inspecție și Mihai Florentie, revizor³⁴, din 15 iulie 1857³⁵.

El mai funcționase ca dascăl la școala din Negreni, între anii 1842-1847, și se bucura de oarecare prestigiu, fiind fiu și frate de preot, deși nu obținuse titlul de învățător, fiind un caracter slab.

Încă din primul an după redeschiderea școlii erau înscriși un număr de 30 de elevi (toți băieți), dar frecventau numai 16³⁶.

La inspecția făcută de Mihai Florentie, revizor școlar, în februarie 1860, Constantin Vasilescu a obținut calificativul „binișor”, iar în ceea ce privește progresul elevilor la învățătură, calificativul obținut a fost „slab”.

Dându-și seama că nu va putea face față cu succes nobilei sarcini ce și-o asumase, ne-având decât două clase urmate la Școala Normală între anii 1842-1844

³⁴ Pămuță Gheorghe și colab., *op. cit.*, p. 1831.

³⁵ Spiridon Cristocșa și Ștefan Trâmbaciu, *Aspecte ale învățământului sateesc în județul Muscel, 1857 - 1864*, în „Studii și Comunicări, Muzeul Câmpulung”, I, 1981, p. 101-103.

³⁶ A. N. C. Ministerul Învățământului Public. dos. 305/1860, fila 3-5.

(fiind împovărat și de o familie numeroasă), învățătorul Constantin Vasilescu își încetează activitatea la 1 octombrie 1861.

Pentru destituirea lui din învățământ și înlocuirea cu altul pledează și raportul prof. P. Constantinescu, directorul Școlii Normale din Câmpulung, adresat la începutul lunii noiembrie 1861 Eforiei, în care îl numește pe Constantin Vasilescu (Din Popa) „incapabil și tâmp” cerând înlocuirea lui cu stroeșteanul (devenit muscelean) Vasile Retevoiescu³⁷.

Învățătorul Vasile Retevoiescu a fost înscris la Școala Normală din Câmpulung în vara anului 1861, cum rezultă din jurnalul acestei prestigioase instituții de învățământ pe acest an, și a susținut examenul de numire la 5 noiembrie (1861) obținând următoarele rezultate: citire nota 1, caligrafie-dictare nota 2, catehism-aritmetică nota 2. În urma acestui examen și a notelor obținute, se pare, suficient pentru obținerea postului de învățător la școala Negreni, unde locul era vacant, totuși Eforia, la raportul directorului Școlii Normale, răspunde că „Încă nu se poate numi fiind lipsă de fonduri”.

Nu cunoaștem dacă a funcționat benevol în toamna și iarna anului 1861, ca învățător la școala Negreni (cea de la Piscani a fost redeschisă în toamna anului 1860) deși înclinăm să credem că da, fiind interesat ca Eforia, la cererea sătenilor, să nu numească alt candidat.

Vara anului 1862 o petrece tot la Școala Normală din Câmpulung, ca elev în clasa a II-a. La 20 octombrie 1862, în urma examenului de an școlar se constată că „din numărul de 63 de învățători în activitate, 40 sunt care merită a li se da numirea definitivă”, printre cei 23 care „nu merită” numărându-se și Vasile Retevoiescu, neavând urmate decât două clase³⁸.

A funcționat cu rezultate mediocre la școala din Negreni până la data de 22 februarie 1865, când și-a cerut transferul la școala din satul Micești, unde s-a și căsătorit, postul său devenind vacant ca urmare a Legii de organizare a comunelor urbane și rurale, din 1864, când prin unirea satelor Piscani și Negreni a rămas o singură școală comună la Piscani³⁹.

Odată cu transferarea la Micești a învățătorului Vasile Retevoiescu școala din satul Negreni își încetează activitatea aproape 70 de ani.

Redeschiderea școlii din Piscani s-a făcut oficial în toamna anului 1860. În acest scop, încă din primăvara acestui an, fruntașii satului au desemnat ca viitor candidat la postul de învățător pe tânărul George Toroncea în vârstă de 22 de ani.

Viitorul dascăl al școlii din Piscani, fiu al satului, era născut în anul 1838 (mai 19) din părinții: „Niță Budișteanu și Țița sin Anghel” clăcași pe moșia vistierului Mihail Popescu. Primele slove ale scrisului și cititului le va fi învățat George Toroncea de la tatăl său, care era cârciumar (știutor de carte, deci) urmând, se pare și câteva clase la școala satului între anii 1845-1848.

³⁷ *Ibidem*, fila 242.

Notă: Vasile Retevoiescu, originar din Stroești-Argeș, era fiul preotului Nicolae Retevoiescu „al bătrân” și al preotesei Constantina, soorii preotului Gheorghe Vasilescu-Negreanu. Era frate cu preoteasa Rafira, cumnată deci cu pr. Ghiță Negreanu, care îl va fi înscris la Școala Normală din Câmpulung și îl va fi susținut pentru obținerea postului de învățător la școala din Negreni.

³⁸ *Idem*, dos. 429/1862, fila 27-29.

³⁹ *Idem*, dos. 285/1865, fila 85.

La 22 septembrie 1860, după primul an de învățământ la Școala Normală din Cămpulung, la examenul pentru numirea în învățământ, George Toroncea a obținut următoarele calificative: „lectură binisor, catehism prea bine, scriere bine, aritmetică binisor”⁴⁰.

În urma acestui examen, Eforia cu nr. 3405/20.11.1860, aprobă numirea candidatului George Toroncea ca învățător la școala Piscani⁴¹.

Întrât în învățământ noul dascăl al școlii din Piscani face progrese simțitoare de la început, obținând rezultate notabile atât în pregătirea sa la Școala Normală (unde înmează alternativ cursurile de vară în anii 1860-1862) cât și în pregătirea elevilor săi.

La examenul de absolvire a Școlii Normale, George Toroncea a obținut calificativul „bine” fiind notat în tabloul general cu mențiunea: „merită a i se da numirea definitivă”.

În anul școlar 1861/1862, cel mai rodnic din activitatea sa de învățător, au fost înscriși la școala Piscani un număr de 57 de copii de ambele sexe, frecventând cursurile de toamnă/iarnă numai 30, respectiv 24 de băieți și 6 fete⁴².

Era o cifră record, în comparație cu școlile din satele vecine, având în vedere că învățământul era încă facultativ. În tabloul general, cu rezultatul „reviziei făcute școlilor comunale” pe anul 1861/1862 George Toroncea este notat: „bine îndeplinește serviciul, bine face prepararea elevilor”⁴³.

Tot ca urmare a acestei aprecieri, la 22 februarie 1865, Ministerul Instrucțiunii Publice, la propunerea Revizorului Școlar al județului Muscel, aprobă ca învățătorul George Toroncea să rămână titular la școala unită Piscani-Negreni, contracandidatul său Vasile Retevoescu fiind transferat la școala satului Micești.

Pentru buna funcționare a procesului de învățământ, având în vedere că în fostul local de școală, construit în anul 1840 din gard de nuiete cu pământ, fusese introdusă cancelaria comunei, respectiv primăria locală Consiliul comunal Piscani cu sprijinul locuitorilor a construit un nou local în vara anului 1860, din „paiantă” cu următoarele dimensiuni: 7 m. lungime, 4 m. lățime și 2 m. înălțime⁴⁴.

Inițial localul construit în anul 1860 avea doar două încăperi: o sală de clasă și o cancelarie, la care s-a mai adăugat o cameră după 1865, pentru elevi din satul Negreni.

În anul 1885 era compus din trei încăperi: două săli de clasă și o cancelarie, „era acoperit cu șită, pereții fiind din paiantă îngrădită cu gard”⁴⁵.

⁴⁰ Idem, dos. 305/1860, fila 63.

Notă: Un fost elev al școlii din Piscani, Manole I. Popa din satul Negreni (n. 1885 - 1965) își amintea prin 1955 de școala de la „Cazarmă” pe care a frecventat-o timp de patru ani (1892-1896) deși distanța de la domiciliu său până la școală era de circa 4 km. Informație de la Nenea Manole Popa, luată prin 1955, când lucram benevol la repararea podului de lemn de la „Ardei”, bătrânul fiind dulgher.

⁴¹ Idem, dos. 305/1860, fila 283.

⁴² Idem, dos. 429/1862, fila 27-29.

⁴³ Idem, dos. 305/1860, fila 236.

⁴⁴ Arh. St. Pitești, Prefectura Muscel, dos. 27/1895, fila 166.

⁴⁵ Idem, dos. 13/1903, fila 22.

Notă: Acest al doilea local de școală (din cele cinci localuri permanentă care le-a folosit școala Piscani de la înființare până în prezent) era cam pe locul unde este acum Casa lui Victor Moldoveanu - Fuloiu. Puțin mai spre sud, la circa 150 m. era Piscul de la care provine numele satului Piscani.

Alegerea terenului unde a fost construit localul de școală în anul 1860, a fost făcut de primăria locală, fiind preferat (idee total ne-inspirată) „locul pustiu” din partea de S/V a satului Piscani, o parte din terenul de instrucție al dorobanților Companiei VII-a Răurile, unde mai târziu (1905), după demolarea localului școlii, se va construi Infirmeria Cercului Teritorial Purcăreni⁴⁶.

Așezat departe de centrul satului, după 1865 și mai departe de centrul comunei Piscani -Negreni, localul școlii din Piscani a constituit de la început un impediment în ceea ce privește frecvența elevilor, mai ales pentru cei din satul Negreni, aceștia, din cauza distanței prea mari, ne-putând frecventa în mod regulat cursurile.

Construit din material necorespunzător, așezat, dealtfel, într-o zonă aproape nelocuită, la capătul satului, unde putea fi ușor degradat prin deteriorarea împrejurimii, localul școlii a fost reparat de mai multe ori pentru a putea fi funcțional timp de 37 de ani, până la construirea, în anul 1897, a unui alt local⁴⁷.

În anul 1885 i se face o renovare mai serioasă (poate ultima) cum rezultă din raportul subprefectului Alecu Micescu către prefectura Muscel, și din devizul de reparații întocmit în acest scop:

Detalii:

15000 buc. șită de Câmpulung.....	75 lei,
15 kg. Cuie de sârmă.....	9 lei,
200 ocale de var.....	10 lei,
Construitul a trei bănci, din nou.....	4,5 lei,
Două lacăte și două verigi.....	2,4 lei,
Bătutul șiței alte reparații.....	15 lei,
Construirea unei sobe cu material nou.....	6,60 lei,
Total	122,50 lei.

În anul 1893 localul școlii era aproape ruinat.

„Școala, cu întreținerea căreia statul cheltuiește anual 1080 lei, este frecventată de 32 de elevi și 2 eleve. Localul este impropriu și urmează a se construi altul mai în centrul comunei”⁴⁸.

De pe „coasta Piscului” privirea îți este atrasă în mod plăcut de luncile celor două râuri (Râul Târgului și Râul Doamnei) care încadrează satul în partea sa sudică.

⁴⁶ Infirmeria din Piscani a fost în ființă până prin anii '20 ai secolului trecut. Era dotată cu tot necesarul și avea 12 paturi. A avut doi infirmieri: Constantin Zamfira și Ion Vintilescu, și o moașă comunală, Paraschiva Ciobănescu din Negreni. (Teodor Dina - Piscani - Negreni vechi sate argeșene de pe Valea Râului Doamnei, Pitești, 1998, pag 82.)

⁴⁷ Arh. St. Pitești, Prefectura Muscel, dos. 19/1887, fila 420.

⁴⁸ Constantin Alessandrescu, *Dicționar geografic al județului Muscel*, București, 1893, p. 48.